

เอกสารประกอบการบรรยาย
หลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย (นรป.) รุ่นที่ ๓

หัวข้อวิชา

ระบบการตรวจสอบความชอบ

ด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายเปรียบเทียบ

โดย

นายเฉลิมพล เอกอรุ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

วันพุธที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.
ณ ห้องประชุม ๔/๑ ชั้น ๔ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
(อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์)

กลุ่มงานวิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา

ระบบการตรวจสอบความชอบ
ด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายเปรียบเทียบ

เฉลิมพล เอกอรุ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ประเทศที่มีระบอบการปกครองประชาธิปไตย อาจแบ่งเป็น

- ประเทศที่ยึดหลักความเป็นสูงสุดของรัฐสภา
(Supremacy of Parliament หรือ Parliamentary Sovereignty)

และ

- ประเทศที่ยึดหลักความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ
(Supremacy of the Constitution)

ประเทศที่ยึดหลักความเป็นสูงสุดของรัฐสภา

ความเป็นสูงสุดของรัฐสภา ก็คือว่า รัฐสภาเหนือกว่ารัฐธรรมนูญ และไม่ใช่องค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญก็ไม่สามารถจำกัดอำนาจของรัฐสภาได้ รัฐสภามีอำนาจสูงสุดในการตรากฎหมาย และไม่มีข้อจำกัด

ความเป็นสูงสุดของรัฐสภา มักจะมีในประเทศที่รัฐธรรมนูญไม่ได้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือรัฐธรรมนูญมีความยืดหยุ่นมาก

ประเทศที่ยึดหลักความเป็นสูงสุดของรัฐสภา (ต่อ)

ลักษณะสำคัญ

- ไม่มีกฎหมายใดที่รัฐสภาไม่อาจเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมได้ การเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมใช้วิธีเดียวกันหมด ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายธรรมดา หรือกฎหมายที่มีลักษณะเป็นรัฐธรรมนูญ
- ไม่มีการแบ่งแยกว่า กฎหมายนั้นเป็นรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายธรรมดา
- ไม่มีองค์กรอื่นใดที่มีอำนาจวินิจฉัยว่ากฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ รัฐสภาเพียงผู้เดียวที่มีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย การตรวจสอบเป็นการตรวจสอบโดยฝ่ายการเมืองเอง (political review)

*ประเทศที่ยังยึดหลักนี้อยู่ ได้แก่ สหราชอาณาจักร และประเทศในเครือจักรภพอังกฤษบางประเทศ เช่น นิวซีแลนด์ เป็นต้น

ประเทศที่ยึดหลักความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

ความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ก็คือว่า รัฐธรรมนูญกำหนดโครงสร้างการปกครองของประเทศ และองค์กรใช้อำนาจอธิปไตย โดยให้มีการแบ่งแยกองค์กรใช้อำนาจอธิปไตยในประเทศ มีการตรวจสอบถ่วงดุลกัน องค์กรต่างๆ เหล่านี้จะมีอำนาจหน้าที่เพียงใดเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ประเทศที่ยึดหลักความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

ลักษณะสำคัญ

- รัฐธรรมนูญของประเทศนั้น เป็นรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร
- รัฐธรรมนูญของประเทศนั้น เป็นรัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้ยาก การแก้ไขมีกระบวนการพิเศษต่างไปจากการการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายธรรมดา
- จะมีการกำหนดในรัฐธรรมนูญว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ กฎหมายอื่นจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะใช้บังคับไม่ได้ หรือเป็นโมฆะ
- รัฐสภา เกิดขึ้นเพราะรัฐธรรมนูญกำหนด การใช้อำนาจของรัฐสภาต้องอยู่ภายในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนด หลักการนี้ใช้กับทุกองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

ประเทศที่ยึดหลักความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

ลักษณะสำคัญ

- มีความแตกต่างกันระหว่างรัฐธรรมนูญ กับ กฎหมายธรรมดา
- จะมีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายโดยองค์กรที่มีลักษณะเป็นตุลาการหรือกึ่งตุลาการ (constitutional review หรือ judicial review)

*ประเทศที่ยึดหลักการนี้ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประเทศในภาคพื้นยุโรปแทบทั้งหมด ประเทศในละตินอเมริกา เอเชีย และแอฟริกาที่มีระบอบการปกครองประชาธิปไตย

ความเป็นมาของการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
ของกฎหมาย

- ในสหรัฐอเมริกา คดี **Marbury v. Madison** ค.ศ. ๑๘๐๓
พิพากษาโดยศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา

Marbury

Madison

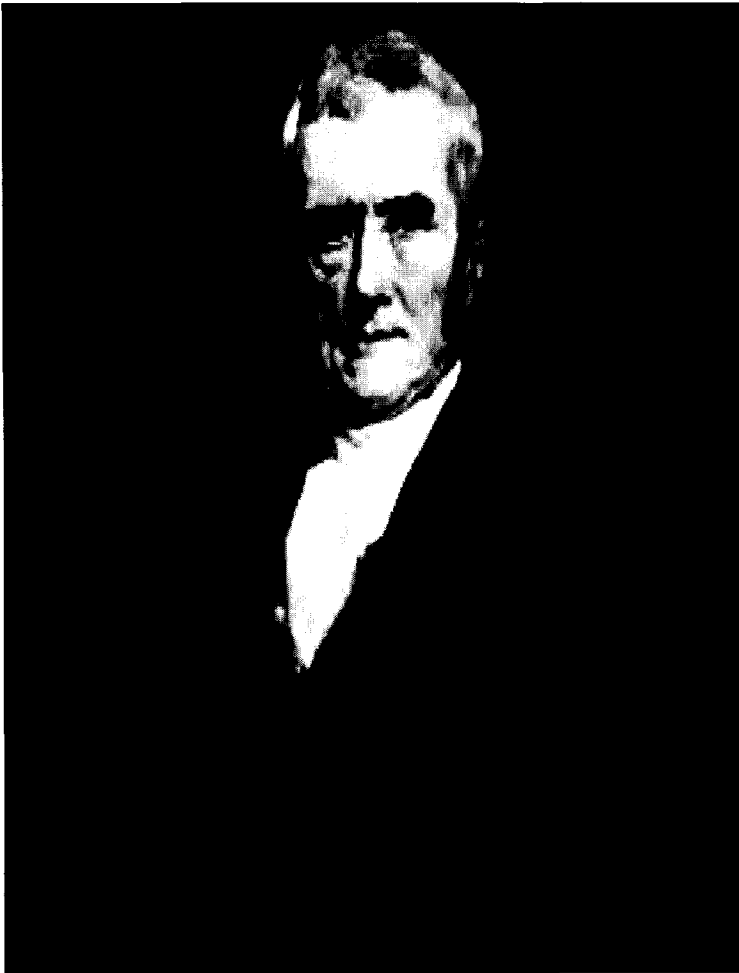
ความเป็นมาของการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของกฎหมาย (ต่อ)

คดีนี้ William Marbury ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากปธน. John Adams ให้เป็น Justice of the Peace ใน District of Columbia ยื่นคำร้องต่อศาลสูงสุด เพื่อให้ออกหมายบังคับ (writ of mandamus) ให้ James Madison รว.กต. ส่งมอบสัญญาบัตรตราตั้ง (commission) ให้แก่ตน แต่ศาลสูงสุด พิพากษาโดยมติ ๕-๐ หรือเอกฉันท์ (เพราะมีผู้พิพากษาเข้าร่วมการพิจารณาพิพากษาเพียง ๕ คน จาก ๖ คน) ยกคำร้อง เพราะเห็นว่ารัฐบัญญัติตุลาการ ค.ศ. ๑๗๘๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับปี ค.ศ. ๑๘๐๑ section 13 ที่ Marbury อ้าง

ความเป็นมาของการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของกฎหมาย (ต่อ)

ในส่วนที่ขยายอำนาจพิจารณาพิพากษาชั้นต้น (original jurisdiction) ให้ศาลสูงสุดเกินกว่าที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ Article III section 2 clause 2 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ Congress ไม่มีอำนาจตรารัฐบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและศาลสหพันธ์ (federal courts) มีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญ

คดีนี้ ประธานศาลสูงสุด คือ John Marshall เป็นผู้เขียนคำพิพากษาของศาลสูงสุด

John Marshall
Sep 24, 1755 – July 6, 1835

ความเป็นมาของการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของกฎหมาย (ต่อ)

- พัฒนาการในทวีปยุโรป และทวีปอื่น ๆ
  - หลังคดี Marbury v. Madison ในสหรัฐอเมริกา
    - ในฝรั่งเศส หลังการปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๗๘๙ ฝ่ายตุลาการ คือ ศาล Parlement ไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ ฝรั่งเศสจึงยังคงยึดหลักความเป็นสูงสุดของรัฐสภาตลอด
    - ในเยอรมนี ยังมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จนถึงสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๑ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ กับครั้งที่ ๒ เยอรมนีก็ยังใช้หลักความเป็นสูงสุดของรัฐสภา และมีการปกครองโดยเผด็จการนาซี

ความเป็นมาของการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของกฎหมาย (ต่อ)

- พัฒนาการช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ กับครั้งที่ ๒

- รัฐธรรมนูญออสเตรีย ฉบับปี ค.ศ.๑๙๒๐ เป็นจุดเริ่มการก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้น เป็นศาลพิเศษทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ตามแนวความคิดของนักนิติศาสตร์ออสเตรียผู้มีชื่อเสียง คือ Hans Kelsen ซึ่งเสนอให้มีศาลพิเศษหรือองค์กรพิเศษ ประกอบด้วยบุคคลซึ่งได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายการเมือง มิใช่ผู้พิพากษาศาลธรรมดาซึ่งเป็นข้าราชการ ทำหน้าที่เป็นองค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย แยกต่างหากจากฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการตามปกติ

Hans Kelsen

Oct 11, 1881 – Apr 19, 1973

ความเป็นมาของการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของกฎหมาย (ต่อ)

- พัฒนาการช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ กับครั้งที่ ๒

- ระบบแบบออสเตรเลีย มีการเอาอย่างโดยมีการจัดตั้งองค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายในเช็กโกสโลวะเกีย (ค.ศ.๑๙๒๐) ลิกเตนสไตน์ (ค.ศ.๑๙๒๕) กรีซ (ค.ศ.๑๙๒๗) อียิปต์ (ค.ศ.๑๙๕๑) สเปน (ค.ศ.๑๙๓๑) ไอร์แลนด์ (ค.ศ.๑๙๓๗) แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขึ้น องค์กรเหล่านี้ก็ไม่ได้ทำหน้าที่อีก

ความเป็นมาของการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของกฎหมาย (ต่อ)

- พัฒนาการช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

- หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้มีการจัดตั้งระบบการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายขึ้นในประเทศต่าง ๆ อาทิ ในบราซิล (ค.ศ.๑๙๔๖) ญี่ปุ่น (ค.ศ.๑๙๔๗) พม่า (ค.ศ.๑๙๔๗) อิตาลี (ค.ศ.๑๙๔๘) ไทย (ค.ศ.๑๙๔๙ หรือ พ.ศ. ๒๔๙๒) เยอรมนี (ค.ศ.๑๙๔๙) อินเดีย (ค.ศ.๑๙๔๙) ฝรั่งเศส (ค.ศ.๑๙๕๘) ลักเซมเบิร์ก (ค.ศ.๑๙๕๐) ซีเรีย (ค.ศ.๑๙๕๐) อูรุกวัย (ค.ศ.๑๙๕๒)

- และมีการแพร่กระจายต่อไปยังประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย อเมริกากลางและใต้ และ แอฟริกา

ความเป็นมาของการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของกฎหมาย (ต่อ)

- พัฒนาการช่วงทศวรรษ ๑๙๖๐ และ ๑๙๗๐

- ในช่วงนี้ ประเทศในยุโรปใต้ที่เคยปกครองโดยระบอบเผด็จการก็สิ้นสุดลง กลับมาปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีการนำระบบการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายมาใช้ อาทิ กรีซ (ค.ศ.๑๙๖๘) สเปน (ค.ศ.๑๙๗๘) โปรตุเกส (ค.ศ. ๑๙๗๖) นอกจากนี้ ประเทศอื่นๆ ก็หันมาใช้ระบบการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย อาทิ ไชปรัส (ค.ศ.๑๙๖๐) ตุรกี (ค.ศ. ๑๙๖๑) อัลจีเรีย (ค.ศ.๑๙๖๓) ยูโกสลาเวีย (ค.ศ.๑๙๖๓)

- ในออสเตรเลีย เยอรมนี สวีเดน ฝรั่งเศส และเบลเยียม ก็มีการปรับปรุงระบบเช่นกัน

ความเป็นมาของการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของกฎหมาย (ต่อ)

- พัฒนาการช่วงทศวรรษ ๑๙๙๐ เป็นต้นมา

- หลังการพังทลายของกำแพงเบอร์ลิน และการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ได้มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญหรือสถาบันเทียบเท่าขึ้นในประเทศยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกทุกประเทศ ในเอเชีย ลาตินอเมริกา และแอฟริกา ซึ่งมักจะเดินตามแบบของเยอรมนีหรือออสเตรเลีย ที่เรียกว่า ระบบแบบยุโรป (European Model)

ระบบตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

๒ ระบบใหญ่ ๆ

- ระบบแบบอเมริกัน

(American Model หรือ Diffused Model)

- ระบบแบบยุโรป

(European Model หรือ Concentrated Model)

ความแตกต่างระหว่างระบบแบบอเมริกันกับระบบแบบยุโรป

พิจารณาตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. ศาลหรือสถาบันเทียบเท่าใดบ้างที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

ระบบแบบอเมริกัน	ระบบแบบยุโรป
ศาลทุกศาลไม่ว่าเป็นศาลมลรัฐหรือสหพันธรัฐและไม่ว่าชั้นใด	ศาลรัฐธรรมนูญหรือสถาบันเทียบเท่า (เช่น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ) เท่านั้น
ศาลสูงสุดของสหพันธรัฐมีเขตอำนาจเหนือคดีทั้งปวง รวมทั้งคดีรัฐธรรมนูญด้วย	ศาลรัฐธรรมนูญหรือสถาบันเทียบเท่า มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญคดีอื่น ๆ เช่น คดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครอง อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม ศาลปกครอง แล้วแต่กรณี

ความแตกต่างระหว่างระบบแบบอเมริกันกับระบบแบบยุโรป

๒. ผู้ใดมีสิทธินำประเด็นรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายได้บ้าง ?

ระบบแบบอเมริกัน	ระบบแบบยุโรป
บุคคลมีสิทธิตามกฎหมายที่ใช้สิทธิทางศาลได้ เช่น ผู้ได้รับความเสียหาย เตือนร้อน ได้รับผลกระทบทางตรง ฯลฯ ฟ้องคดีต่อศาลแล้วยกประเด็นว่ากฎหมายที่จะใช้บังคับแก้คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	บุคคลที่รัฐธรรมนูญระบุไว้ แล้วแต่ว่าเป็นการร้องในลักษณะใด เช่น ถ้าเป็นการขอให้วินิจฉัยว่าร่างกฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ก็มีประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภานายกรัฐมนตรี ฯลฯ ถ้าเป็นกรณีที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลและมีการโต้แย้งว่ากฎหมายที่จะใช้บังคับแก้คดีขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาลก็จะส่งประเด็นมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ความแตกต่างระหว่างระบบแบบอเมริกันกับระบบแบบยุโรป

๓. การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายจะต้องมีการฟ้องคดีเป็นคดีชัดเจน (concrete case) หรือไม่?

ระบบแบบอเมริกัน	ระบบแบบยุโรป
ต้องมีการฟ้องคดีเป็นคดีชัดเจน (concrete case) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายอย่างนามธรรม (abstract review) ซึ่งจะไปคล้ายกับการให้ความเห็นปรึกษา (advisory opinion) ทำไม่ได้	การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายสามารถตรวจสอบอย่างนามธรรม (abstract review) ได้ ศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้ทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทในคดีความระหว่างคู่กรณี หากแต่วินิจฉัยประเด็นความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่มีศาลธรรมดาหรือองค์กรที่มีสิทธิขอคำวินิจฉัยเสนอประเด็นมาการตรวจสอบจึงมีลักษณะคล้ายการทำหน้าที่นิติบัญญัติ (ในทางปฏิเสธ) (negative legislator) เสียมากกว่า

ความแตกต่างระหว่างระบบแบบอเมริกันกับระบบแบบยุโรป

๔. เวลาที่ผู้มีสิทธิจะยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายได้ กล่าวคือ ก่อนประกาศใช้กฎหมายหรือหลังประกาศใช้กฎหมาย หรือทั้งก่อนและหลังประกาศใช้กฎหมาย ทำได้หรือไม่ ประการใด ?

ระบบแบบอเมริกัน	ระบบแบบยุโรป
มีเฉพาะการตรวจสอบหลังจากที่กฎหมายประกาศใช้แล้ว กล่าวคือ เป็น <i>a posteriori review</i> และจะมีลักษณะเป็น <i>concrete review</i> เท่านั้น	มีทั้งการตรวจสอบก่อนการประกาศใช้กฎหมายคือ กฎหมายยังเป็นร่างอยู่ ที่เรียกว่า <i>a priori review</i> และหลังการประกาศใช้กฎหมายแล้ว ที่เรียกว่า <i>a posteriori review</i> การตรวจสอบมีทั้งการตรวจสอบอย่างนามธรรม (<i>abstract review</i>) ไม่ได้มีคดีความกันอยู่ในศาล และการตรวจสอบอย่างรูปธรรม มีคดีชัดเจน (<i>concrete review</i>) ...

ความแตกต่างระหว่างระบบแบบอเมริกันกับระบบแบบยุโรป

๔. เวลาที่ผู้มีสิทธิจะยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายได้ กล่าวคือ ก่อนประกาศใช้กฎหมายหรือหลังประกาศใช้กฎหมาย หรือทั้งก่อนและหลังประกาศใช้กฎหมาย ทำได้หรือไม่ ประการใด ?

ระบบแบบอเมริกัน	ระบบแบบยุโรป
มีเฉพาะการตรวจสอบหลังจากที่กฎหมายประกาศใช้แล้ว กล่าวคือ เป็น <i>a posteriori review</i> และจะมีลักษณะเป็น <i>concrete review</i> เท่านั้น	...(ต่อ) ทั้งนี้ ประกาศที่ใช้ระบบแบบยุโรป จะมีการตรวจสอบแบบใดบ้าง ก็เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ซึ่งตราขึ้นตามเหตุผลทางประวัติศาสตร์ สภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งที่จะตรวจสอบก็มีทั้งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (<i>organic laws</i>) พระราชบัญญัติ หรือรัฐบัญญัติ ข้อบังคับของรัฐสภา สนธิสัญญา

ความแตกต่างระหว่างระบบแบบอเมริกันกับระบบแบบยุโรป

๕. ผลของคำวินิจฉัยขององค์กรที่มีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย มีอย่างไร?

ระบบแบบอเมริกัน	ระบบแบบยุโรป
ศาลจะไม่ใช้กฎหมายที่วินิจฉัยว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญแก่คดีนั้น ผลจึงมีเฉพาะแก่คู่ความหรือคู่กรณีเท่านั้น (inter partes)	ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญผูกพันทุกองค์กรของรัฐ กล่าวคือ มีผล erga omnes - ถ้าเป็นการตรวจสอบ a priori review รัฐสภาก็ต้องปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมายใหม่ - ถ้าเป็นการตรวจสอบ a posteriori review บทบัญญัติของกฎหมายนั้นก็เป็นโมฆะ หรือใช้บังคับมิได้ แล้วแต่รัฐธรรมนูญของประเทศนั้นบัญญัติอย่างไร

ในปัจจุบัน จำนวนประเทศที่มีระบบการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายแบบยุโรปมีมากกว่าระบบแบบอเมริกัน ประเทศภาคพื้นยุโรปจะใช้ระบบแบบยุโรปเสียเป็นส่วนใหญ่ ในเอเชียประเทศที่มีศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี ไทย อินโดนีเซีย ตุรกี มองโกเลีย

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในประเทศต่าง ๆ

- อำนาจหน้าที่หลัก คือการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย แบ่งเป็น
  - การตรวจสอบก่อนการประกาศใช้เป็นกฎหมาย (*a priori review*) ซึ่งโดยลักษณะแล้วจะเป็นการตรวจสอบอย่างนามธรรม (*abstract review*)

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในประเทศต่าง ๆ

- การตรวจสอบหลังการประกาศใช้เป็นกฎหมาย (*a posteriori review*) ซึ่งจะมีทั้ง
  - การตรวจสอบอย่างนามธรรม (abstract review)
  - การตรวจสอบอย่างเป็นรูปธรรม (concrete review) คือ มีคดีชัดเจน และศาลที่พิจารณาคดีจะส่งประเด็นมาให้ศาลรัฐธรรมนูญ
  - การใช้สิทธิร้องตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ที่เรียกว่า constitutional complaints ซึ่งก็เป็นการตรวจสอบอย่างเป็นรูปธรรมเช่นกัน

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในประเทศต่าง ๆ

ส่วนใหญ่แล้ว สำหรับอำนาจหน้าที่หลัก ศาลรัฐธรรมนูญในประเทศต่าง ๆ ก็มีคล้าย ๆ กัน อาจแตกต่างกันในรายละเอียดบ้าง เช่น บางแห่งมีแต่อำนาจหน้าที่ตรวจสอบ *a priori* review ไม่มี *a posteriori* review บางแห่งมีแต่ *a posteriori* review ไม่มี *a priori* review บางแห่งมีทั้งคู่ บางแห่งอาจไม่มีอำนาจหน้าที่พิจารณา constitutional complaints บางแห่งมี เป็นต้น

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในประเทศต่าง ๆ

- อำนาจหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญบางประเทศมี แต่บางประเทศไม่มี
  - อำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีใช้ศาล (competence dispute)
    - ประเทศที่มี เช่น ศาลรัฐธรรมนูญไทย ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลี ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐอินโดนีเซีย
  - อำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
    - ประเทศที่มี เช่น ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในประเทศต่าง ๆ

- อำนาจหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญบางประเทศมี แต่บางประเทศไม่มี
  - อำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง
    - ประเทศที่มี เช่น ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลี ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐตุรกี ศาลรัฐธรรมนูญไทย
  - อำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่ง (impeachment)
    - ประเทศที่มี เช่น ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลี

ศาลรัฐธรรมนูญไทย

ศาลรัฐธรรมนูญไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ใช้ระบบแบบยุโรป

- อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย มีทั้งการตรวจสอบก่อนกฎหมายประกาศใช้ (*a priori review*) ซึ่งเป็นการตรวจสอบอย่างนามธรรม (*abstract review*) และการตรวจสอบหลังจากกฎหมายประกาศใช้แล้ว (*a posteriori review*) ซึ่งเป็นการตรวจสอบทั้งอย่างนามธรรมและรูปธรรม ทั้งยังมีระบบ *constitutional complaints* ด้วย

ศาลรัฐธรรมนูญไทย

อำนาจหน้าที่อื่น ๆ

- มีหลายประการที่ศาลรัฐธรรมนูญประเทศอื่นๆ มี แต่ไม่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และไม่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่ง

- อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ โปรดดูข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ ในรายละเอียด

**ตารางเปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของ
บางประเทศในเอเชีย (ซึ่งเป็นสมาชิกสมาคมศาลรัฐธรรมนูญ
และสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย (Association of Asian
Constitutional Courts and Equivalent Institutions))**

อำนาจหน้าที่	ศาล รัฐธรรมนูญ ไทย	ศาล รัฐธรรมนูญ อินโดนีเซีย	ศาล รัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐ เกาหลี	ศาล รัฐธรรมนูญ ตุรกี
1. การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย - ตรวจสอบก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมาย (<i>a priori review</i>) - ตรวจสอบหลังประกาศใช้เป็นกฎหมาย (<i>a posteriori review</i>)	มี มี	ไม่มี มี	ไม่มี มี	ไม่มี มี

อำนาจหน้าที่	ศาล รัฐธรรมนูญ ไทย	ศาล รัฐธรรมนูญ อินโดนีเซีย	ศาล รัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐ เกาหลี	ศาล รัฐธรรมนูญ ตุรกี
<p>1. การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบอย่างนามธรรม (<i>abstract review</i>) - ตรวจสอบอย่างเป็นรูปธรรม (<i>concrete review</i>) <p>2. วินิจฉัยกรณีที่มีความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และ/หรือ องค์กรของรัฐ</p>	<p>มี</p> <p>มี</p> <p>มี</p>	<p>ไม่มี</p> <p>มี</p> <p>มี</p>	<p>ไม่มี</p> <p>มี</p> <p>มี</p>	<p>มี</p> <p>มี</p> <p>ไม่มี</p>

อำนาจหน้าที่	ศาล รัฐธรรมนูญ ไทย	ศาล รัฐธรรมนูญ อินโดนีเซีย	ศาล รัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐ เกาหลี	ศาล รัฐธรรมนูญ ตุรกี
3. วินิจฉัยการยุบพรรคการเมือง	มี	มี	มี	มี
4. การตรวจสอบการเงิน (financial audit) พรรคการเมือง	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	มี
5. การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ (Impeachment)	ไม่มี	ไม่มี แต่มีหน้าที่ให้ความเห็นทางกฎหมายต่อรัฐสภาว่าผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาได้กระทำการละเมิดกฎหมายหรือไม่	มี	มี

อำนาจหน้าที่	ศาล รัฐธรรมนูญ ไทย	ศาล รัฐธรรมนูญ อินโดนีเซีย	ศาล รัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐ เกาหลี	ศาล รัฐธรรมนูญ ตุรกี
6. วินิจฉัยกรณีข้อพิพาท เกี่ยวกับการเลือกตั้ง	ไม่มี	มี	ไม่มี	ไม่มี
7. วินิจฉัยการร้องทุกข์ทาง รัฐธรรมนูญ (constitutional complaints)	มี	ไม่มี	มี	มี